

Inhoudsindicaties:

B25.7 KO. Benoeming van een ouderling. Bezwaren tegen de benoeming ongegrond. Onvoldoende zorgvuldige en onzorgvuldige behandeling van resp. het bezwaar door de kerkenraad en het beroep door de classis. De classis heeft geen uitvoering gegeven aan de Generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak. Of het bindingsformulier in het bijzijn van de gemeente getekend dient te worden, is een zaak van de kerkenraad.

Uitspraak van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederlanden van Meppel, bijeen te Elspeet

inzake:

het hoger beroep van X. te Y. tegen de uitspraak van de classis Harderwijk waarbij aan het beroep van appelland tegen de beslissing op bezwaar van de kerkenraad van Y. met betrekking tot de benoeming van een ouderling niet tegemoet is gekomen.

I. Materiaal

1. het advies aan de classis d.d. 11 mei 2016 door deputaten recht van de classis Harderwijk;
2. het hoger beroep d.d. 21 juni 2016 inzake de uitspraak classis Harderwijk;
3. het verweerschrift d.d. 28 september 2016 van de kerkenraad te Y.;
4. het verslag van de hoorzitting van het deputaatschap hoger beroep d.d. 27 oktober 2016;
5. aanvullende stukken d.d. 15 november 2016.

II. Procesverloop

1. Op 27 maart 2016 deelt de kerkenraad van Y. aan de gemeente mee dat broeder Z. is benoemd als ouderling en als lid van het moderamen.
2. X. is het niet eens met deze benoeming. Hij heeft twijfel over het gereformeerde karakter van de kerkelijke en geloofsopvattingen van Z. met betrekking tot het belijden over de kerk. Daarom benadert X. eerst schriftelijk, vervolgens in een gesprek en daarna weer schriftelijk Z. en verlangt hij van hem de verklaring dat zijn twijfel onterecht is en dat Z. zonder voorbehoud zijn handtekening onder het bindingsformulier zal plaatsen. Deze verklaring krijgt hij niet omdat het Z. duidelijk is geworden dat X. en hij op verschillende manieren de weg met God, Zijn Woord, in de gemeente en daarbuiten zien en ervaren.
3. Op 21 april 2016 legt X. zijn bezwaar voor aan de kerkenraad:
 - a. daarin verwoordt hij zijn twijfel over de rechtzinnigheid van Z. De uitspraken die Z. heeft gedaan over 'het onbelang van kerkgrenzen zolang we maar samen in de Heer zijn';
 - b. verder meent X. dat de reactie van Z. op zijn vraag een ontwijkende reactie is en concludeert hij: "als Z. tegenover mij niet onomwonden wil verklaren dat hij zich gebonden weet, is zijn jawoord tegenover de gemeente bij een eventuele bevestiging hooguit een formaliteit die hem tot niets verplicht";
 - c. verder komt X. met het verzoek om de ondertekening van het bindingsformulier in het bijzijn van de gemeente te doen plaatsvinden.

4. De scriba vraagt namens het moderamen op 26 april 2016 via de e-mail aan alle kerkenraadsleden of het bezwaar volgens de broeders gegrond is. Het moderamen ziet geen reden om eraan te twifelen of Z. zijn handtekening oprecht onder het ondertekeningsformulier (bedoeld zal zijn: het bindingsformulier) zal zetten. Uit de e-mailronde komt geen andere conclusie en geen van de kerkenraadsleden geeft aan dat hierover vergaderd dient te worden. De voorzitter van de kerkenraad heeft met Z. gesproken. Op 30 april 2016 wordt aan X. de beslissing op zijn bezwaarschrift meegedeeld per e-mail: de kerkenraad "vindt het bezwaar niet gegrond, in die zin dat ze niet twijfelt aan de oprechtheid waarmee Z. het bindingsformulier zal ondertekenen". In de notulen van de kerkenraad van 9 mei 2016 wordt hiervan aantekening gemaakt met als bijlage het antwoord aan X.
5. Op 2 mei 2016 gaat X. in beroep bij de classis Harderwijk. Naast dit beroep met betrekking tot de benoeming van Z. ligt er nog een tweede beroep bij de classis. Het eerste beroep neemt de classis met voorrang in behandeling vanwege de korte tijd die nog rest tot aan de bevestiging. Deputaten recht van de classis adviseren de classis op 11 mei 2016. Deputaten, zo valt uit het advies af te leiden, hebben niet met X. gesproken. De classis behandelt het advies van deputaten. X. wordt door de classis eveneens niet gehoord. De classis maakt ook geen gebruik van mogelijkheid om een ordemaatregel - in de vorm van een voorlopige voorziening - te nemen.
6. Op 17 mei 2016 deelt de classis de uitspraak mee: het beroep van X. is onvoldoende onderbouwd als zijnde in strijd met het Woord van God of het kerkelijk recht of dat de opbouw van de gemeente wordt geschaad. Doorslaggevend is daarbij de bereidheid van Z. om het bindingsformulier te ondertekenen. Het is in de vrijheid van de kerken om te beslissen of de ondertekening van dat formulier in het bijzijn van de gemeente plaatsvindt of niet.
7. Op 21 juni 2016 gaat X. in hoger beroep bij de particuliere synode West. Het hoger beroep wordt door de deputaten kerkelijke rechtspraak van de particuliere synode - met inachtneming van artikel 5, eerste lid, van de Generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak - doorgezonden aan de deputaten hoger beroep van de generale synode, die het vervolgens in behandeling nemen.
8. In het hoger beroep vraagt X. om vernietiging van de uitspraak van de classis. De volgende gronden geeft hij daarvoor aan:
 - a. de classis heeft verzuimd zelf een onderzoek in te stellen naar de standpunten van de betreffende broeder inzake Schrift en belijdenis (in strijd met artikel F71.1 van de kerkorde);
 - b. zij had dit des te meer moeten doen nu de kerkenraad van Y. ook al, slechts op grond van de verklaring van één persoon de ingediende bezwaren niet had gehonoreerd (in strijd met artikel F71.1 en F71.2 van de kerkorde);
 - c. de gronden die de classis in haar uitspraak aanvoert kunnen dit niet dragen of zijn kerkrechtelijk en feitelijk onjuist;
 - d. de uitspraak van de classis stimuleert ambtsdragers niet te antwoorden op vragen of opmerkingen als 'de toon hen niet bevalt';
 - e. door de uitspraak van de classis wordt geen recht gedaan artikel B25.7 van de kerkorde.
9. En tevens vraagt X. de generale synode om uit te spreken:
 - a. dat zowel de classis als de kerkenraad van Y. nalatig is geweest door bezwaarde een uitspraak dan wel een besluit te doen toekomen dat niet ook door de voorzitter is getekend en door bezwaarde niet te wijzen op de beroepsmogelijkheid tegen haar/zijn besluit;
 - b. dat het aanbeveling verdient in of na de kerkdienst waarin bevestigingen plaatsvinden in het bijzijn van de gemeente het bindingsformulier te laten voorlezen en door de bevestigde ambtsdragers te laten ondertekenen.
10. Op 28 september 2016 heeft de kerkenraad in een verweerschrift aan deputaten hoger beroep gereageerd op het hoger beroepschrift van X.
11. Tijdens de hoorzitting bij deputaten hoger beroep is aangegeven dat Z. in het ambt van ouderling is bevestigd na de ongegrondverklaring van het beroepschrift door de classis, dat hij de vragen van het bevestigingsformulier met 'ja' heeft beantwoord en dat hij het bindingsformulier heeft ondertekend.

III. Hoorzitting

Op 27 oktober 2016 heeft de hoorzitting plaatsgevonden. Het verslag hiervan is als bijlage toegevoegd (*niet gepubliceerd*).

IV. Samenvatting van het geschil

Het bezwaar van X. tegen de benoeming van Z. is dat deze broeder volgens X. uitlatingen gedaan heeft die twijfel oproepen inzake diens belijden over de kerk in art 27-29 NGB. Z. heeft de twijfel daarover niet weg willen nemen en heeft geen antwoord willen geven op de vraag of hij het bindingsformulier zal ondertekenen. De kerkenraad spreekt echter zijn vertrouwen uit in Z.: hij twijfelt niet aan de oprechtheid waarmee deze broeder het bindingsformulier zal ondertekenen.

Een bijkomende zaak is de vraag van X. of een bindingsformulier in het bijzijn van de gemeente getekend moet worden.

De kernvraag in hoger beroep is of de kerkenraad en vervolgens de classis terecht de bezwaren van X. tegen de benoeming van Z. heeft afgewezen. Daarbij is tevens de vraag of de behandeling van het bezwaar door de kerkenraad en ook de behandeling van het beroep door de classis zorgvuldig genoeg is geweest.

V. Beoordeling

Met betrekking tot beoordeling van het bezwaar en beroep tegen de benoeming:

1. De roeping van ouderlingen (artikel B25.1 van de kerkorde) bestaat uit de verkiezing, de benoeming, de instemming van de gemeente en de bevestiging. De instemming van de gemeente is verkregen als er geen gegronde bezwaar is ingebracht tegen leer of leven van de benoemde broeder (artikel B25.7 van de kerkorde). Er is weliswaar bezwaar aangetekend tegen de leer van betrokkene, maar de kerkenraad heeft geoordeeld dat dit bezwaar ongegrond is. Dat oordeel is primair gebaseerd op het feit dat de kerkenraad niet twijfelt aan de oprechtheid waarmee Z. zijn handtekening zal zetten onder het bindingsformulier. De kerkenraad kon tot dit oordeel komen op basis van de verklaring van Z. tegenover de voorzitter van de kerkenraad. Voorts kon de kerkenraad tot dit oordeel komen omdat op de hoorzitting gesteld is dat de opvattingen van Z. in één lijn liggen met de visie van de kerkenraad ten aanzien van het belijden over de kerk.
2. De reden dat Z. geen rechtstreeks antwoord heeft gegeven op de vragen van X. over de eerdere uitlating van Z. omtrent het belijden van de kerk, is blijkens de stukken en het behandelde op de hoorzitting gelegen in de toonzetting waarop de vraag werd gesteld. Het niet rechtstreeks beantwoorden van vragen gesteld door een gemeentelid hoeft niet direct grond voor een beslissing van de kerkenraad te zijn om het bezwaar tegen de benoeming toe te kennen.

Met betrekking tot behandeling van het bezwaar door de kerkenraad:

1. De instemming van de gemeente met een benoeming is een essentieel onderdeel van de roeping tot het ambt van ouderlingen en diakenen. Een bezwaar in dat kader tegen een benoeming dient dan ook ernstig genomen te worden en dient op zorgvuldige wijze getoetst te worden. Dat betekent dat de kerkenraad bezwaarde persoonlijk over zijn bezwaren dient te horen. Dat biedt ook de mogelijkheid aan de kerkenraad om te beoordelen of, en in hoeverre, de bezwaren alsnog weggenomen kunnen worden zodat niet de weg van beroep en hoger beroep op een meerdere vergadering bewandeld behoeft te worden. Op dit punt heeft de kerkenraad jegens bezwaarde onzorgvuldig gehandeld.
2. Dat de kerkenraad tot zijn besluit is gekomen per e-mail, zonder daarover gezamenlijk en in persoon te vergaderen, is primair aan de kerkenraad om te bepalen. De mogelijkheid van een vergadering is aan de leden van de kerkenraad in de e-mail wel geboden met daarbij als concrete datum van 2 mei 2016. Ook is in de notulen van 9 mei 2016 aantekening gemaakt van het bezwaar en de beslissing op het bezwaar. Die beslissing op zich is wat de motivering betreft toereikend geweest. Gelet op de zwaarwegendheid van het bezwaar tegen de leer van een benoemde ambtsdrager had het wel in de rede gelegen de bezwaarde over de beslissing op bezwaar formeel bij brief te informeren, te meer omdat die beslissing op bezwaar de ingang is voor de kerkelijke rechtspraak.

3. Ten overvloede wordt gewezen op de mogelijkheid om in geval van een bezwaar tegen een benoeming de bevestiging van betrokkene uit te stellen om daarmee op zorgvuldige wijze het bezwaar te toetsen en bezwaarde te horen. Tijdsdruk kan geen reden zijn om een bezwarenprocedure (te) snel af te willen handelen met het gevaar van onzorgvuldigheid.

Met betrekking tot de behandeling van het beroep door de classis:

1. Op de behandeling van het beroep door de classis is de Generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak van toepassing die onder meer aan geeft:
 - a. dat deputaten beroep van de classis een onderzoek moeten instellen (artikel 8);
 - b. dat er een hoorzitting moet plaatsvinden (artikel 10);
 - c. dat in spoedeisende situaties door deputaten een voorlopige voorziening getroffen kan worden (artikel 13);
 - d. dat op de vergadering waarop de zaak behandeld wordt, partijen de gelegenheid krijgen ten overstaan van de meerdere vergadering te reageren op het voorstel van deputaten (artikel 16).
2. Deputaten recht van de classis hebben weliswaar met vijf deputaten op 9 mei 2016 vergaderd over het beroepschrift. Zij hebben echter verzuimd een hoorzitting te houden waar partijen over het ingestelde beroep zijn gehoord. Deputaten hebben op 11 mei 2016 een advies uitgebracht. Dit advies is op de vergadering van de classis behandeld en over het beroepschrift is beraadslaagd zonder dat wederom partijen in de gelegenheid zijn gesteld over dat advies gehoord te worden. Juist ook in deze fase van de behandeling van een ingesteld beroep kan onderdeel van het onderzoek uitmaken het aftasten van de mogelijkheid of partijen nader tot elkaar te brengen zijn, waarmee de weg van hoger beroep op de generale synode door één van de partijen voorkomen zou kunnen worden. In dit geval is dit laatste niet onderzocht omdat in deze fase met bezwaarde geen persoonlijk contact is geweest, hetgeen in strijd is met de Generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak.
3. Ook tijdsdruk lijkt hier ten grondslag te hebben gelegen aan het handelen van de classis en haar deputaten. Juist in dit soort situaties voorziet de genoemde generale regeling in de mogelijkheid van een voorziening in spoedeisende situaties (artikel 13 van de generale regeling).

Met betrekking tot het ondertekenen van het bindingsformulier:

1. Het is aan de kerkenraad om te beslissen wanneer en waar het bindingsformulier door nieuwe ambtsdragers wordt ondertekend.

VI. Uitspraak

De generale synode spreekt uit:

1. dat de procedure van de behandeling van het bezwaar door de kerkenraad onvoldoende zorgvuldig is geweest;
2. dat de procedure van de behandeling van het beroep door de classis Harderwijk niet overeenkomstig de Generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak heeft plaatsgevonden en daarmee onzorgvuldig is geweest;
3. dat de kerkenraad van Y. en vervolgens de classis Harderwijk inhoudelijk terecht de bezwaren van X. wegens ongegrondheid konden afwijzen waardoor de bevestiging van Z. kon doorgaan;
4. dat over de vraag of het bindingsformulier in het bijzijn van de gemeente getekend dient te worden geen uitspraak wordt gedaan.